

Helsinki 31.8.2018

Naisjärjestöt Yhteistyössä NYTKIS ry

Ulkoministeriö

ASIA: Lausunto Suomen viidennen määräaikaisraportin laadintaa varten koskien kansallisten vähemmistöjen suojelua koskevaa puiteyleissopimusta

Naisjärjestöt Yhteistyössä NYTKIS ry kiittää mahdollisuudesta jättää lausuntonsa.

Nostamme lausunnossamme esille muutamia huomioitavia lähteitä ja teemoja, mutta haluamme samalla painottaa, että sukupuolinäkökulman läpileikkaavuus on raportoinnissa välttämätöntä. Sukupuolten välisen tasa-arvon valtavirtaistamisen periaate edellyttää, että kansalaisia koskeva tieto raportoidaan sukupuolittain eriteltynä. Kun tietoa sukupuolen mukaan eriteltynä ei ole saatavilla, se tulee avoimesti todeta raportissa.

Myös sukupuolispesifeihin teemoihin on kiinnitettävä erityistä huomiota raportoinnissa. Sukupuolen huomioiminen on yksi väline paljastaa moniperusteista syrjintää ja rakenteellista syrjintää. Mm. YK:n Alkuperäiskansojen pysyvä forum on määritellyt, että sukupuoli tulee ottaa huomioon kaikessa päätöksenteossa ja keskusteluissa, jotka koskevat alkuperäiskansoja. Saamelaisnaisten ohittamisesta kansainvälisten sopimusten seurannassa on myös tutkimuslähteitä.¹

Suositus: liennytetään etnisten ryhmien välillä lisääntyvien ennakkoluulojen ja jännitteiden ilmapiiriä tehostamalla pyrkimyksiä torjua kaikenlaista suvaitsemattomuutta, rasismia, muukalaisvihaa ja vihapuhetta erityisesti sosiaalisessa mediassa

Vähemmistöihin kohdistuvaa vihapuhetta käsitellessä tulee huomioida myös sukupuoleen liittyvä vihapuhe intersektionaalisesti. Raportoinnissa tulee ottaa esiin tasa-arvobarometri 2017:n² tulokset, joiden mukaan kaikkein eniten sukupuoleen liittyvää vihapuhetta oli kokenut johonkin vähemmistöryhmään (uskonnolliseen, etniseen, kieli- tai seksuaalivähemmistöön) kuuluvat naiset.

Suositus: Romanian yhdenvertainen pääsy koulutukseen

Romanien koulutuksesta on saatavilla tietoa myös sukupuolittain eriteltynä, maaraportissa on esitettävä tiedot sukupuolittain³.

¹esim. Rauna Kuokkanen "Self-Determination and Indigenous Women's Rights at the Intersection of International Human Rights" *Human Rights Quarterly* 34.1 (2012): 225-50 ja Tahnee Lisa Prior & Leena Heinimäki "The Rights and Role of Indigenous Women in The Climate Change Regime" <https://arcticreview.no/index.php/arctic/article/view/901/2107>

² https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160920/STM_08_2018_Tasa-arvobarometri%202017_net.pdf?sequence=4&isAllowed=y

³ Opetushallituksen tilastopalvelu ja https://www.oph.fi/julkaisut/2016/katsaus_aikuisten_romanien_koulutustaustoihin

Suositus: Romanipoliittisen ohjelman jatkaminen

Positiivisena muutoksena voi huomioida, että tosin kuin edellisessä, uudessa romanipoliittisessa ohjelmassa 2018-2022 naiseen kohdistuva väkivalta on esillä, tosin lyhyesti.

Raportoinnissa tulisi huomioida Romaninaiset ja väkivalta -selvitys (STM 2013)⁴ jonka mukaan lähisuhde- ja perheväkivalta jää romaniyhteisössä vielä enemmän piiloon kuin valtaväestön keskuudessa. Lisäksi johtopäätösten mukaan: ”Väkivallan uhrien todellisuus on yhteisössä vaikea, kun yhteiskunnan lait ja suojaaviksi tarkoitetut toimenpiteet eivät ole täysin sen jäsenten hyödynnettävissä. Poliisien kutsuminen, turvakotiasiakkuus ja yhteisön tarjoama suoja eivät ole romaninaiselle riskittömiä. Tällöin väkivalta saattaa kätkeytyä ja uhrien avunsaanti vaikeutua.”

Selvityksen mukaan palvelujärjestelmässä vallitsee puutteellisia ja jopa virheellisiä käsityksiä romanikulttuurin piirteistä. Romanikulttuurin eri puolten tuntemus on tukipalveluissa ja viranomaistahoilla usein ohutta. Oletuksia yhteisön tarjoamasta turvasta käytetään myös avun epäämisen ja poiskäännyttämisen perusteena turvakotipalveluissa. Viranomaistoiminnassa saattaa myös esiintyä naisen syyllistämistä, jos hän ei tee rikosilmoitusta, hae lähestymiskieltoa tai hae oikeusteitse miehen sukuun vietyjä lapsia. Tällainen virallisten teiden hyödyntämättömyys voidaan tulkita välinpitämättömyydeksi tai siten, että naisella ei ole todellista vaaraa.

Naisiin kohdistuvaan väkivaltaan liittyy myös saamelaisnaisten kohdalla erityisiä kysymyksiä. Lapissa on puutetta naisiin kohdistuvan väkivallan uhrien palveluista. Saatavilla on vain yksi turvakoti Rovaniemellä, lisäksi Utsjoen kunnasta voidaan käyttää turvakotipalveluita Ruotsin puolelta. Myös mielenterveyspalvelut ovat muuta Suomea heikommin saatavilla Lapin alueella. Palveluita ei myöskään ole juurikaan saatavilla saamen kielellä. Istanbulin sopimuksen edellytykset palvelujärjestelmälle eivät siis täyty. Tutkimusprofessori Rauna Kuokkanen (Lapin yliopisto) on myös kirjoittanut saamelaisnaisiin kohdistuvan väkivallan näkymättömyydestä ja sen taustalla vaikuttavista syistä.⁵

Naisjärjestöt Yhteistyössä NYTKIS ry:n puolesta,

Johanna Pakkanen
pääsihteeri
johanna.pakkanen@nytkis.org
www.nytkis.org

Naisjärjestöt Yhteistyössä – Kvinnoorganisationer i Samarbete NYTKIS ry

Naisjärjestöt Yhteistyössä - Kvinnoorganisationer i Samarbete NYTKIS ry on kattojärjestö, johon kuuluvat Kokoomuksen Naisten Liitto ry, Kristillisdemokraattiset Naiset ry, Naisasialiitto Unioni ry, Naisjärjestöjen Keskusliitto ry, Perussuomalaiset Naiset ry, Sosialidemokraattiset Naiset, Sukupuolentutkimuksen seura ry, Suomen Keskustanaiset ry, Svenska Kvinnoförbundet r.f, Vasemmistonaiset ja Vihreät Naiset ry.

⁴ <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3629-4>

⁵ ks. esim. <https://rauna.files.wordpress.com/2007/10/2012-violence-against-women-self-determination-and-autonomy-in-sami-society.pdf> sekä Rauna Kuokkanen ”Gendered Violence and Politics in Indigenous Communities: The Cases of Aboriginal Women in Canada and Sámi Women in Scandinavia.” *International Feminist Journal of Politics* 17:2 (2015): 271-288.